

Egercsehi szénbányászatának krónikája

Csiffáry Gergely: *Egercsehi bányáskönyv. (Az egercsehi szénbányászat történetének dokumentumai.)* Eger, 2011.
Egercsehi Bányász Baráti Kör, 732 old.

HADOBÁS SÁNDOR

A hazai mélyművelésű szén- és ércbányászat rendszerváltás-körüli rohamos hanyatlása után a legtöbb volt bányahelyünkön már az emléke is alig-alig él az évtizedeken át virágzó, fejlődést és biztos megélhetést nyújtó iparágnak. Az üzemi létesítményeket meg gondolatlanul elpusztították, vagy felelőtlen kezek széthordták, a szakma elhalt, és lassan elfogynak azok is, akik egykor büszkén bányásznak mondhatták magukat. Ezért szerencsések azok az egykori bányásztelepülések, amelyeken létrejött és működik valamilyen hagyományörző szervezet, s ha ehhez még egy szakavatott, a helyi bányászat múltját feltáró és közreadó történész is társul, kivételes szerencsének mondható. Ezen kevés helyek egyik a *Heves megyei Egercsehi*: a bányászat emlékét ápoló civil szervezet és *dr. Csiffáry Gergely* történész együttműködésének eredményeként a közelmúltban megszületett az *Egercsehi bányáskönyv* című impozáns mű. Mielőtt a kötetet röviden bemutatnánk, ismerkedjünk meg a szerzővel és a munkáját inspiráló, segítő szakmai egyesülettel.

Csiffáry Gergely (1948) történész, levéltáros nem szorul részletesebb bemutatásra, hiszen személyében az ipar-, ezen belül pedig különösen a bányászattörténeti kutatások egyik legkiemelkedőbb hazai képviselőjét tisztelhetjük. Munkásságát szűkebb pátriájában és országszerte egyaránt jól ismerik és tisztelik. *Egerben* született, s leszámítva az egyetemi éveket, élete, szakmai pályafutása is eh-

hez a városhoz kötődik. A debreceni *Kossuth Lajos Tudományegyetem* történelem-földrajz szakának elvégzése (1972) után az egeri *Dobó István Vármúzeum* legújabb kori történész-muzeológusa (1972-1983), a *Heves Megyei Levéltár* levéltárosa (1983-1986), 1992-től főlevéltárosa. 1986 és 1989 között az *MTA Tudományos Minősítő Bizottsága* nappali ösztöndíjas aspiránsa. 1979-ben bölcsészdoktori címet, 1991-ben pedig kandidátusi fokozatot szerzett újkori magyar történelemből. Szakirodalmi munkásságának eddigi eredménye 20 könyv és több mint 120 tanulmány. Néhány fontosabb munkája: *A egercsehi szénbánya története 1901-1976.* (Eger, 1977); *Történelmi emlékhelyek Heves megyében* (Eger, 1979. 2., bővített kiadása: 1985); *Egeri céhemlékek* (Eger, 1982); *A hatvani posztómanufaktúra története* (Eger, 1993); *Manufaktúrák és céhen kívüli ipari létesítmények Heves megyében* (Eger, 1996); *A bélapátfalvi keménycserép* (Eger, 1997); *Fazolák Würzburgtól Diósgyőrig* (Miskolc, 1999, társszerző Porkoláb László); *Heves megye II. József-kori katonai leírása (1783-1785)* (Eger, 1999, társszerző B. Huszár Éva); *Parád* (Bp., 2000, társszerző Cs. Schwalm Edit); *A történelem fogságában* (Eger, 2004); *Magyarország üvegipara 1920-ig* (Eger 2006); *Az ércbányászat története a recski Lahócában (1850-1979)* (Rudabánya, 2009).

Egercsehi térségének szénbányászata több mint 220 éves múlt-ra tekinthet vissza. *Heves megye* első mélyművelésű szénbányáját 1770-ben nyitották *Egerbakta* határában, az utolsót pedig 1990-ben zárták be *Egercsehiben*. A bányászközösségek felbomlottak, a bányásztelepülések gyors hanyatlásnak indultak. Tizenöt év elteltével az egercsehiiek elérkezettnek látták az időt arra, hogy a bányász hagyományok megőrzésére és a volt bányaiüzemi dolgozók új közösséggé formálására civil szervezetet hozzanak létre. Az elgondolást tett követte, s 2006-ban megalakult, 2007-ben pedig bejegyzésre került az *Egercsehi Bányász Baráti Kör Egyesület*. Nagy lelkesedéssel láttak munkához, s rövid idő alatt látványos eredményeket értek el. Impozáns bányász emlékművet avattak *Egercsehiben*, amelyen a balesetben elhunytak névsora szerepel. A *Bányásztérből* emlékparkot alakítottak ki, és sok más módon is hozzájárultak a helyi bányász hagyományok fenntartásához. A *Simon Sándor*

elnök, aranyokleveles bányamérnök vezetésével működő 150 fős baráti kör eddigi tevékenységének koronája az ismertetésünk tárgyát képező *Egercsehi bányáskönyv* kiadása.

A szöveges és képes dokumentumokat válogatta, sajtó alá rendezte, a bevezető tanulmányt írta, a mellékleteket összeállította, a jegyzeteket és a mutatókat készítette, a könyvet szerkesztette *dr. Csiffáry Gergely*.

A kötet elé *dr. Nagy Lajos*, az *Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület* elnöke írt meleg hangú, elismerő ajánlást. (Itt jegyezzük meg, hogy a könyv megjelentetését végső soron *dr. Nagy Lajosnak*, mint az *OMYA Hungária Mészkefeldolgozó Kft.* ügyvezető igazgatójának jelentős anyagi támogatása tette lehetővé.)

Ezután a *Bevezetés* néhány fontos információt közöl az olvasóval a kiadvány megszületésével, céljával, tartalmával és a forrásközlés módjával kapcsolatban.

A *Barnaszén-lelőhelyek és bányák Heves megyében 1770-1945 között* című bevezető tanulmány bemutatja a térség bányászatának történetét a 18. századi egerbaktai kezdetektől a második világháború végéig. Megismerhetjük a *Bátor*, *Szarvaskő* és *Mónosbél* területén folytatott széntermelés legfontosabb tényeit és adatait. A legnagyobb teret azonban az *Egercsehi – Szűcs* térségében létrejött bányüzemek kapták, ahol *Beniczky György* bányaalapító és családja játszott elvülhetetlen szerepet az iparág térnyerésében.

A könyv terjedelmének nagy részét az egercsehi szénbányászattal kapcsolatos dokumentumok teszik ki, a következő korszakbeosztásban: *A bányalétesítéstől az első világháborúig (1904-1914)*; *Az I. világháború és a forradalmak kora (1914-1920)*; *A Horthy-korszak (1920-1944)*; *A II. világháború utáni újjáépítés évei (1945-1948)*; *Az erőltetett iparosítás évei (1949-1956)*; *A Kádár-korszak (1957-1988)*; *A bánya bezárása (1989-1990)* – ebben a részben főként korabeli újságcikkek találhatóak a megyei sajtóból.

A közölt dokumentumok nem szorulnak tartalmi ismertetésre, hiszen azok önmagukért beszélnek, de terjedelmi okokból sem vállalkozhatnánk erre, mivel 242 hosszabb-rövidebb iratról van szó. Ez is csak válogatás a *Heves Megyei Levéltárban* őrzött több mint 40 folyóméternyi egercsehi iratanyagból.

A dokumentum-gyűjteményt az olvasók számára hasznos *Adattár* követi, melyben megtaláljuk a kötetben előforduló bányászati szak kifejezések magyarázatát, a baleszben elhunyt bányászok névsorát, a *Heves megyei* barnaköszén-bányászat kronológiáját és az egercsehi széntermelés legfontosabb statisztikai adatait. Ebben a részben kapott helyet a személy- és helynévmutató is.

Külön szót érdemel az *Egercsehi és a bányászok anno...* című, 45 oldal terjedelmű fotóanyag, amely műnyomó papíron nyomda-technikailag is kiváló minőségű fekete-fehér és színes fényképek segítségével, időrendben mutatja be a települést, a bányauzemet és a bányászokat, valamint napjaink hagyományörző tevékenységét.

Végül rövid angol és német nyelvű összefoglalót találhatunk a kötetben, amely ezzel még nem ért véget. Ugyanis az utolsó oldalakon *Simon Sándor* elnök *Az egercsehi szénbányászat hagyományainak és emlékeinek őrzői* című írásában az *Egercsehi Bányász Baráti Kör* létrejöttének előzményeit, megalakulását és működésének eddigi eredményeit ismerteti (ezekről fentebb röviden már szóltunk). Munkájuk példaként szolgálhat minden egykori bányásztelepülésünk számára.

A hazai bányásztörténeti kutatások jelentős nyeresége *dr. Csifáry Gergely* új könyve, mellyel örök emléket állított a valaha nagy jelentőségű egercsehi szénbányászatnak. Bár csak minél több volt bányahelyünk találna egy hozzá hasonló szakavatott kutatót, aki időt és fáradságot nem kímélve felkutatná, és közkinccsé tenné a levéltárak mélyén porosodó (és talán a pusztulás, megsemmisítés veszélyének is kitétt) dokumentumokat. Ha már bányászatunk megszűnt, legalább szellemi és tárgyi hagyatéka kerüljön megmentésre és hajdani rangjához méltó bemutatásra az utókor számára!

